

9. Сокол І. М. Квест як сучасна інноваційна технологія навчання. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2013. № 7. С. 168–171.

10. Трайно В. І., Кабусь Н. Д. Квест-технологія як засіб соціального виховання підлітків: матеріали Всеукр. науково-практ. конф. здобувачів вищої освіти, присвяченої 220-річчю від дня заснування Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (м. Харків, 23 травня 2024 р.). Харків, 2024. С. 126–130.

11. Хлебнікова Т. М., Гречаник О. Є., Темченко О. В. Ефективність командної роботи та колективного прийняття рішень в організації. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: Економічні науки. 2024. № 7. С. 44–54.

Сидоренко Олександра Андріївна – здобувачка СВО бакалавра факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (спеціальність 035.01 Філологія. Українська мова та література). **Наукові інтереси:** методика навчання української мови, лінгвістика.

Олександра Сидоренко
Наук. керівник – доц. Павлюк О. П.

ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ НА УРОКАХ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ В ШКОЛІ

Анотація. У статті розглянуто основні принципи вивчення лексикології. Сформульовано мету вивчення лексики, поради щодо кращого подання цього розділу мови для учнів. Вказано на проблему відображення в кожній мові різного світогляду, виділено чотири функції лексики як носія соціокультурної та соціолінгвістичної інформації. Зауважено про інтерференційні труднощі. Виділо два етапи засвоєння

нових слів та доповнено їх методами, які допоможуть краще опанувати нову лексику. Розвідка містить перелік кількох словників, які сприятимуть оволодінню іноземними словами.

Ключові слова: *лексикологія, польська мова, методика викладання, лексичні одиниці, словники, комунікативні функції.*

Annotation. *This article presents the basic principles of studying lexicology. It defines the purpose of studying vocabulary and offers advice on how best to present this aspect of language to pupils. It highlights the issue of how each language reflects a different worldview, and identifies four functions of vocabulary as a vehicle for sociocultural and sociolinguistic information. It notes the problem of interference. It identifies two stages of learning new words and adds methods to help improve the mastery of new vocabulary. The study includes a list of several dictionaries that will help in mastering foreign words.*

Keywords: *lexicology, Polish language, teaching methodology, lexical items, dictionaries, communicative functions.*

Вивчення іноземної мови завжди потребує базового лексичного запасу. Саме його достатня кількість дозволить вільно комунікувати з носіями. Важливо знати, як саме треба будувати урок, щоб учень не лише записував нове слово до зошита, але й міг використати його в тексті чи в розмові.

Мовознавиця Ганна Коморовська виділяє 6 принципів вивчення лексикології. Перший – словниковий запас є невід’ємною складовою формування комунікативних компетентностей учнів, тому не варто зосереджуватися лише на їх граматичній правильності. Другий – закріплення матеріалу має стосуватися як нового, так і вже вивченого матеріалу. Третій – закріплення та повторення вже засвоєного матеріалу має відбуватися регулярно. Четвертий – вони мають відбуватися в одній і тій самій послідовності. П’ятий – закріплення має відбуватися в ході передкомунікативних та комунікативних вправ, що спрямовані як на окремі слова, так і

на висловлювання з ними. Останній, шостий – умовою успіху у вивченні лексики іноземною мовою є різноманітність графічних, тематичних, візуальних та граматичних асоціацій [1, с. 163].

На думку авторів «Дидактики й методики навчання польської мови як іноземної в українському контексті», метою вивчення лексики є постійне розширення словникового запасу учнів, які мають уміти виражати інформацію та виконувати комунікативні функції, передбачені для кожного з рівнів. Учитель має вводити нову лексику, ознайомлювати учнів із відтінками значень знайомих слів, їх конотацією та синтаксично-семантичною сполучуваністю [2, с. 179].

Алла Кравчук та Єжи Ковальський влучно зауважили, що словниковий запас є дуже важливим елементом вивчення іноземної мови, адже забезпечує комунікацію. Від рівня засвоєння словникового запасу залежить можливість передачі інформації за допомогою мови. Мовознавиця застерігає про вплив так званих «фальшивих друзів перекладача» або ж міжмовних омонімів, які можуть спричиняти непорозуміння. Рекомендує учням, які вчать польську мову, вести власні словники та вносити туди всі лексеми, адже в потрібний момент навіть найлегше слово буде важко згадати [3, с. 238-240].

У словниковому запасі кожної мови – польської та української – відображено різні реальності. Алла Миколаївна та Єжи Ковальський наголошують, що вчитель має пильно стежити, щоб звернути увагу на відмінності, тонкощі значень, а також на особливості лексико-семантичної сумісності польських слів. Також варто готувати вправи, які б перевіряли розрізнення підступних слів (наприклад, «Proponuję następane/następujące ćwiczenie»), вчити правильно добирати синоніми, використовуючи вправи з рядами, які міститимуть слова-«пастки». При вивченні лексикології важливо звертати увагу на лексико-семантичну сполучуваність. Часто

словосполучення, які в українській мові мають не тотожні відповідники, становлять найбільшу проблему (наприклад, Центральна Європа – Europa Środkowa, а не Centralna). Алла Миколаївна та Єжи Ковальський підсумовують, що лексика мови, близької рідній, може містити безліч інтерференційних пасток. Лексична система менш регульована і більш динамічна, ніж граматична. Для її опанування треба великі зусилля пам'яті, а також ретельний аналіз смислових тонкощів та правил поєднання слів між собою. Методистка рекомендує вводити слова у вправи різного типу, старших учнів варто ознайомлювати з контекстами, визначеннями нових слів [3, с. 240-246].

Є два етапи засвоєння нових слів: перший – презентація нових слів, другий – закріплення та повторення нової лексики. Для *першого етапу* можна використовувати пояснення за допомогою схем, ілюстрацій, предметів тощо, коротких історій, що ілюструють значення нових слів, пояснення через синоніми або антоніми, використання номіналізації, деривації чи композиції, застосування коротких визначень, узятих з тлумачного словника. Варто заохочувати учнів використовувати їх мовну здогадку на основі контексту чи лексичної структури. Для *другого етапу* можна використати декілька видів вправ. Віднесення слів до певної категорії за заданим критерієм, виокремлення зайвого слова, завдання, де учні називають слова, що належать до певної категорії – це *тематичні вправи*. Заповнення пропусків, таблиць чи схем, вибір правильної лексичної форми в певному контексті, підбір відповідних словосполучень та фразеологізмів, складання речень з вже відомими словами, зіставлення визначень зі словами, впорядкування слів на основі заданого критерію, пошук синонімів та антонімів до поданих слів, розроблення «карти думок», складання асоціограм, перефразування речень чи фрагментів тексту – це *лексичні вправи*. Остання група, *вправи на асоціації*, передбачає завдання, де учні називатимуть

слова, що асоціюються з поданими лексемами, готуватимуть списки слів, які можуть бути корисними для обговорення на задану тему [2, с. 180-181].

Варто згадати про словники, які допоможуть в опануванні лексики польської мови. Насамперед, це одномовний словник «*Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego*» Зофії Кужової, що містить 5000 словникових гасел, що розташовані в алфавітному порядку. Праця, яка заслуговує на увагу тих, хто розширює свій словниковий запас – це «*Słownik tematyczny języka polskiego*» Малгожати Кіти та Едварда Полянського. Матеріал, що вміщено в ньому впорядковано за тематичними колами. У пригоді стане також словник з картинками «*A co to takiego? Obrazkowy słownik języka polskiego*» Анни Серетни, адже він містить 2000 лексичних одиниць, що охоплюють 32 семантичних поля [2, с. 182-183].

Лексика має *чотири функції* як носій соціокультурної та соціолінгвістичної інформації. По-перше, вона сприяє формуванню уявлень про особливості іншої культури, побуту, звичок та традицій носіїв мови. По-друге, лексика ознайомлює з нормами поведінки, правилами приватного та ділового спілкування. По-третє, вона відображає національний колорит, а по-четверте, містить реалії, які є своєрідними маркерами національно-культурного контексту. Варто зважати на декілька критерії відбору лексичних одиниць. Частота та поширеність є частиною статистичних, сполучуваність, словотвірна цінність, багатозначність, стилістична необмеженість та зразковість – лінгвістичних, а тематична відповідність та семантична цінність – методичні [4, с. 173].

Авторами навчального посібника «Методика викладання польської мови в новій українській школі» виділено три етапи навчання лексики: орієнтовно-підготовчий, тренувальний, ситуативно-варіативний. *Перший етап* передбачає оголошення теми, визначення пізнавальної комунікативної задачі. Потім потрібно ввести та семантизувати нові лексичні одиниці. Це

можна зробити за допомогою зв'язної розповіді з елементами бесіди чи за допомогою пошукових технологій (асоціації, тематичне дерево, синонімічні ряди тощо). Вчителю варто вголос повторювати нові слова з учнями, опираючись на наочність. Слова необхідно записувати до зошита-словника або ж користуватися лексичними картками. Для закріплення учні мають самостійно спробувати скласти речення з новими словами. *Другий етап* складається з підготовчих та мовленнєвих вправ. Підготовчі мають два види: на засвоєння форм і значення лексичних одиниць (повторення слів за вчителем/диктором з виділенням наголосу, важкого звуку чи звукосполучення, диференціювання тематичної лексики, групування за різними формальними ознаками, заповнення пропусків у реченнях, лексичні ігри) та на засвоєння їх сполучуваності (розширення речень, пошук еквівалента в рідній мові, складання пари слів у словосполучення). Мовленнєві вправи реалізуються за допомогою відповідей учнів на загальні запитання, імітації мовленнєвого зразка, його трансформації, завершення чи розширення, а також у підстановці слів. *На завершальному етапі* вчитель може використовувати усні комунікативні вправи, групову роботу, лексичні ігри на початковому ступені вивчення польської, на середньому – письмові вправи, на старшому – самостійну роботу з новою лексикою [4, с. 174-176].

При проходженні практики з польської мови мені вдалося провести 6 уроків класах з різними віковими категоріями. У шостому при вивченні теми «Moje mieszkanie» на початковому етапі ми слухали слова та повторювали їх за диктором. Були застосовані картки, де з однієї сторони були нові слова, а з іншої – фото та переклад. При засвоєнні нової лексики я старалася унаочнити запам'ятовування за допомогою предметів у класі. При повторенні дітям потрібно було з'єднати картинку зі словом, вписати потрібне слово в речення (наприклад, «*Są tam wszystkie ubrania – garderoba*»), назвати, що зображено на

фото, підписати предмети в кімнаті за допомогою запропонованих слів. У цьому класі при вивченні теми «Moje zdrowie» ми з учнями переглядали відео, повторюючи нові слова за диктором, а також відтворюючи рухи головного героя, потім семикласникам треба було підписати частини тіла за допомогою слів із рамки. Для повторення було застосовано вправи, де дітям потрібно було з'єднати слово з його значенням, записати текст, де пропущені слова були замінені фотографіями вивчених слів, а також розшифрувати анаграми, вписавши готове слово до його значення (наприклад, «Tam kupe się lekarstwa – apteka»). У дев'ятому класі при вивченні теми «Podróże» учням потрібно було розподілити вивчені слова по чотирьох категоріях: туристичне спорядження, рід відпочинку, транспортні засоби, місця, де можна переночувати.

Отже, при вивченні лексики не варто зосереджувати всю увагу лише на граматичну побудову речень у мовленні учня, потрібно регулярно закріплювати вже вивчений лексичний матеріал в чіткій послідовності, застосовуючи різні асоціації. На заняттях варто вказувати про явища міжмовної омонімії, звертати увагу учнів, що кожна мова відображає різну реальність, а деякі слова не мають тотожних відповідників в українській. Учням потрібно вести власні зошити-словники, в які вони записуватимуть нові та невідомі їм лексеми, а вчитель акцентуватиме на тонкощі їхніх значень та лексико-семантичній сумісності. Необхідно зосереджувати увагу й на словниках, якими за потреби користуватимуться здобувачі освіти.

Література

1. Komorowska H. *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa : Fraszka Edukacyjna, 2005. 272 p.
2. Гембаль П., Мьодунка В., Васейко Ю. Дидактика й методика навчання польської мови як іноземної в українському

контексті. Краків : Księgarnia Akademicka Publishing, 2024. 366 с.

3. Ковалевський Є., Кравчук А. Методика викладання польської мови. Київ : Інкос, 2017. 324 с.

4. Нікішова Т., Башманівський О., Яриновська К. Методика викладання польської мови в Новій українській школі : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 230 с.

Сидоренко Олександра Андріївна – здобувачка СВО бакалавра факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (спеціальність 035.01 Філологія. Українська мова та література). **Наукові інтереси:** методика навчання мов.

Софія Скарбовійчук

Наук. керівник – к. філол. н., доц. Богатко В. В.

ІНТЕРАКТИВНІ ВПРАВИ НА ПЛАТФОРМІ LEARNINGAPPS ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ ЗІ СПОЛУЧНИКОВИМ І БЕЗСПОЛУЧНИКОВИМ ЗВ'ЯЗКОМ. КОМА МІЖ ЧАСТИНАМИ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ» У 5 КЛАСІ НУШ

Анотація. У статті обґрунтовано доцільність використання інтерактивних вправ на платформі LearningApps під час вивчення теми «Складні речення зі сполучниковим і безсполучниковим зв'язком. Кома між частинами складного речення» у 5 класі Нової української школи. Проаналізовано ефективність різних типів завдань (встановлення відповідностей, заповнення пропусків, тестові завдання) для формування мовної компетентності здобувачів загальної середньої освіти. Доведено, що інтерактивні вправи